

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK II.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 10.

Plukovník Etienne:

Noční boj o les Le Chanel.

Historický příklad boje od 9. do 10. září 1914 se 3 náčrtů.

Pro Pěchotní rozhledy podle „Revue d'infanterie“, roč. 1924, str. 185, upravil
plukovník Rudolf Bělin.

I. Situace 40. divise a zvláštní situace II./155. pěšího praporu od 7. do 9. září 1914.

(Viz náčrt 1 a 2.)

Třetí franc. armáda gen. Sarraile, pravým křídlem u Verdunu, levým u Ravigny frontou na severozápad, byla v prudkých bojích s německou armádou korunního prince (V. armáda), jež byla ve značné početní převaze. Žádný z protivníků nedosáhl do 7. září zřejmě převahy.

P. pl. 155 (40. divise, 79. pěší brig.), jehož operace ve dnech 7. září večer až do 10. září ráno budeme zvláště sledovati, zúčastnil se odpoledne 6. září útoku vedeného 79. pěší brigádou s čáry Amblaincourt-Deuxnouds směrem na Bullainville a skončivšího bez úspěchu.

Útok byl znovu zahájen 7. září 80. pěší brigádou; p. pl. 155, jehož I. prapor v boji 6. září měl celkem malé ztráty, byl 7. září celý den v záloze v prostoru Courcelles sur Aire. Kolem 18. hodiny, když plukovník se skupinou důstojníků, mezi nimi byl i velitel II./155. praporu, seděli v příkopu silnice Courcelles-Anglecourt, přišel tento stručný rozkaz: „Jeden prapor pěšího pluku 155 do lesa Chanel.“ Plukovník určil II. prapor. Velitel II./155. praporu nespokojen s rozkazem, považuje jej za velmi málo jasný a určitý. Co je známo o nepříteli? Kde jsou sousedé napravo a nalevo? Jakou přesnou úlohu má prapor? Plukovník, velitel pluku, který zná své lidi a dovede jimi vládnouti, usmívá se této nespokojenosti a řeší situaci velmi moudře: „Ihned odtáhněte s praporem a pošlete důstojníka na koni k divisi pro dodatečná nařízení a zprávy.“ II./155. prapor s 5. rotou jako předvoj dal se na pochoď silnicí Courcelles-Amblaincourt, zatím co kapitán X. byl poslán pro informace k divisi. Při setmění dosáhl předvoj lesa Chanel, který byl obsazen jednotkami 311. zál. p. pl. (65. divise záložní). Velitel II./155. praporu pro tuto noc nařídil obsazení severního okraje lesa Chanel takto:

5. rota přehradí silnici vycházející z Amblaincourtu,

6. rota proti Seraucourtu,

7. rota v sev.-vých. cípu lesa,

8. rota v záloze, táboří jižně od lesa na hřebenu, kde vykope zákopy.

SV. velitele II./155. u 8. roty.

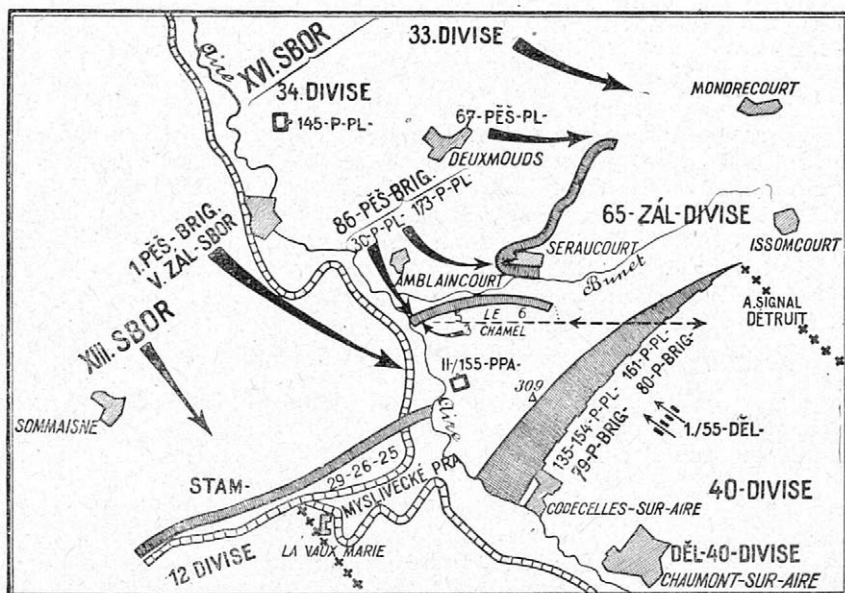
Mezitím se vrátil kapitán X., ale nepřinesl přesné odpovědi.

Noc se 7. na 8. září minula celkem klidně.

Na úsvitu 8. září byla 8. rota částečně v palbě německé děl. baterie ráže 77 z prostoru Bullainville — les de Renoulien a zároveň důstojník velitelství brigády dodal veliteli II./155. praporu rozkaz, podepsaný Joffrem a obsahující zprávy o prvních výsledcích bojů na řece Ourcq a ope-

rační rozkaz 40. divise na den 8. září. Podle tohoto rozkazu měl být II./155. prapor celý v lese Chanel; pod střelami německé baterie, která střílela příliš daleko a neškodně, seběhla 8. rota po svazích vedoucích do lesa Chanel. Je 5 nebo 6 hodin ráno.

Na severním okraji lesa se sešel velitel II./155. s plukovníkem koloniální pěchoty, velícím 311. zál. pluku. Za rozhovoru byl severní okraj lesa pod palbou nepřátelského děla, takže se oba mluvící musili často vyhýbat rozpraskům. Ať už to bylo jakkoliv, 311. pluk byl vystřídán a opustil les, jehož obranu převzal II./155. prapor. Dřívější obranná sestava byla doplněna takto: 5. rota se umístí za náspem na samém okraji před severozápadním cípem lesa,

Náčrt 2.

6. rota na okraji lesa proti Seraucourt,

7. a 8. rota v záloze, u slova „Le“ nápisu Le Chanel (7. rota nechala jen stráž jako spojkou u severozápadního cípu lesa). Při útoku brání se 5. a 6. rota na místě a budou podle potřeby podepřeny zálohou, která se přesune buď celá neb její část na severní okraj lesa, který je čarou odporu praporu. Za dne je celý II./155. prapor v lese a skryt před nepřátelským pozorováním; toto nařízení bylo nezbytné, poněvadž každý pohyb mimo les přilákal palbu a byl příčinou vážných ztrát. Odpoledne 8. září neopatrnost části 6. rot, v postavení na okraji lesa proti Seraucourt, přilákala ihned dělovou palbu nepřítele a zranění několika vojinů této rot.

Po setmění bylo možno z lesa vyjít, a zatím co umístění 5. a 6. rot zůstalo totéž, přesunula se 8. rota na stejnou výši a do leva (záp.) od 5. rot a přehradila silnici z Amblaincourt; jediná 7. rota zůstala v záloze uvnitř lesa připravena podporovati některou z rot 1. sledu.

Jedna četa těžkých kulometů, poslaná velitelem pluku, byla přidělena k 5. rotě s úlohou postřelovati most přes potok.

Jsou tedy dvě sestavy: jedna pro den (celý prapor v lese), jedna pro noc (8. rota mezi lesem a řekou Aire).

Vpravo od II./155. praporu brání jednotky 65. divise Seraucourt a les Blandin. Na levém břehu Airy jsou myslivecké prapory 25, 26 a 29 (poslední v prostoru farmy La Vaux Marie) a konečně jednotky 12. divise (6. arm. sbor).

Mezi myslivci v posici na levém břehu Airy a praporem II./155. v lese Chanel nebylo spojení.

Velitel II./155. praporu předpokládal, že pravé křídlo myslivců je na úrovni s praporem II./155. na silnici z Beuzee, kdežto ve skutečnosti nej-přednější čára mysliveckých praporů a 12. divise byla v čáře hřbet 302, stanice La Vaux Marie a žel. trať. Sled předních stráží 12. divise (západní břeh Airy) a 40. divise (les Chanel) byl tedy od sebe vzdálen 2 km.

Právě do této mezery, chráněné toliko četou I./155. praporu, umístěnou na mostě z Anglecourtu, vnikla větší část jedné německé brigády, která vyrazila z prostoru záp. od Beuzée a útočila směrem na Δ 309 a Courcelles.

Den 8. a noc s 8. na 9. září minuly pro II./155. prapor bez zvláštních příhod.

Na večer 9. září byla situace 40. divise tato:

79. pěší brigáda (pěší pluky 155 a 154) vlevo, levým bokem u Courcelles. Vpravo pěší pluk 161 (80. pěší brig.) brání les Landut. Druhý pluk 80. pěší brig. — p. pl. 150 k dispozici veliteli 6. sboru. Dělostřelectvo 40. divise se při setmění ubytovalo v Chaumont sur Aire. Skupina děl pluku 55 zůstala přes noc v posici v prostoru koty 324 (asi 1 km jižně od lesa Landut).

Odpoledne dne 9. září událo se toto:

Nejprve zničilo německé těžké dělostřelectvo systematicky všechny opěrné body přední francouzské čáry La Vaux Marie, Anglecourt; několik střel dopadlo do lesa Chanel. Německé dělostřelectvo střílelo též na všechny viditelné francouzské jednotky (I. a III./155. prapory ztratily 42 mužů). Tato činnost zdála se přípravou k útoku.

Mezi 17. a 18. hodinou narazila franc. hlídka 5/155. roty pod velením četaře v Amblaincourtu na německou důstojnickou hlídku. Francouzská hlídka přivedla zpět dva důstojnické koně, které majitelé měli umístěny v stáji. Podle obsahu, nalezeného v jezdeckých brašnách patřil jeden z koní důstojníku ženijního vojska. Vel. II./155. praporu uvažoval: „Dva důstojníci s hlídkou několika mužů, to není dotyková hlídka, to bude obhlídka terénu, zvláště když jeden z důstojníků je od ženijního vojska. Nepochybně běží o získání zprávy, jak velkou překážkou je potok Bunet. Potom v pozdních hodinách odpoledních upozornili důstojníci od 65. divise velitele II./155. praporu, že je vidět pohyb četných pěších hlídek, usazujících se čelem k první francouzské čáře, aby tufo roztáhlou a hustou clonou odvrátily pozornost a zastřely pohyby prováděné vzadu. Velitel II./155. praporu odešel s velitelem 8. roty na severní okraj lesa Chanel, aby si tuto zprávu osobně ověřili. Výsledek byl, že zpráva skutečně byla přesná, a tak od této chvíle byli všichni přisvědčeni, že mohou očekávatí noční útok.

Na západním břehu Airy udály se tytéž případy, z nichž plynul tentýž uzávěr.

V tom smyslu byla poslána hlášení dozadu vyššímu velitelství. Na sklonku dne nastala krátká, ale velmi prudká palba z pušek v prostoru Seraucourt-les Blandin a pak bylo úplně ticho. K 23.30 hod. začalo přšet.

II. Situace Němců. Rozkazy pro veliký noční útok z 9. a 10. září.

(Viz náčrt 2.)

5. německá armáda stála na místě od 5. září. Její pěchota velmi trpěla palbou francouzských děl ráže 75 mm; palebná soustředění, prováděná za spolupráce letců na německé baterie v postavení v prostoru Sommaisne-Pretzen Argonne, způsobila Němcům velké ztráty. V deníku 127. p. pl. wirtemberského čteme: „Ježto jsme nemohli umlčeti palbu nepřátelského dělostřelectva, majícího číselnou převahu, nařídil velitel armády pro noc se dne 9. na 10. září noční útok (v šířce 20 km) za tím účelem, aby byla prolomena nepřátelská fronta.

Sestava tohoto nočního útoku, který byl proveden na celé části fronty mezi Rembercourt aux Pots a Heippes (obě místa v to), byla tato:

1. na pravém křídle (záp.) jedna brigáda 6. sboru,
2. v prostoru sz. od La Vaux Marie, Fontaine des Trois-Eveqves, signál d'Erize-La Petite, větší část 13. sboru wirtemberského,
3. jedna brigáda 5. zál. sboru (37. a 155. p. pl.) ve směru Courcelles sur Aire,
4. 16. sbor s divisemi vedle sebe a to: 34. divise směrem Neuville en Verdunois, 33. divise směrem Montrecourt-Heippes.

Z této akce v hrubých rysech takto stanovené budeme studovati podrobněji operaci 86. brigády pruské (34. divise) a zvláště pruského p. pl. 30, který měl co činiti s II./155. praporem francouzským, jehož činnost jsme již sledovali na předcházejících stranách.

Německý p. pl. 30, rekrutující se většinou z Porýní, byl už 22. srpna zasazen v prostoru Mercy-le Haut-Audun le Roman, 24. srpna na Othain, 1. září zúčastnil se přechodu přes řeku Meuse v prostoru Dannevoux.

6. září útočil bez úspěchu na levém břehu Aire. V těchto různých bojích utrpěl veliké ztráty; za dne 9. září, kdy byl jako záloha v roklíně jižně od Bulainville, dostal značné doplňky na mužstvu; pro toto mužstvo bylo trpkou uvítanou, projítí prvním křtem palby za krvavého útoku příští noci. Na každý způsob toto chvatné přidělení mužů, nezajících svých velitelů a naopak, několik málo hodin před vyražením nočního útoku (operace, při níž soudržnost jednotek je svrchovaně důležitá) jistě nedoplnilo a nezvýšilo skutečnou bojovou hodnotu setnin německého 30. pěšího pluku. Zdá se, že by velitel pěšího pluku 30 byl nejlépe učinil, kdyby si byl posílý mužstva ponechal k doplnění po útoku.

9. září odpoledne byl velitel pěšího pluku 30 zavolán k veliteli divise a dostal pokyny k budoucímu úkolu. Po svém příchodu k pluku poslal směrem Amblaincourt hlídku (2 důst. a 10 mužů) s úlohou, zjistiti přechody přes potok Bunet; to je nepochybně ona hlídka, která se střetla s francouzskou hlídkou 5./155. rotý a o které byla už zmínka. Německá hlídka hlásila (podle deníku p. pl. 30 „Graf Werder“), že o nepříteli nezískala zpráv.

Po setmění shromáždil vel. p. pl. 30 velitele praporů a rot, odevzdal jim několik železných křížů jako vyznamenání za předchozí boje a oznámil jim rozkaz pro útok.

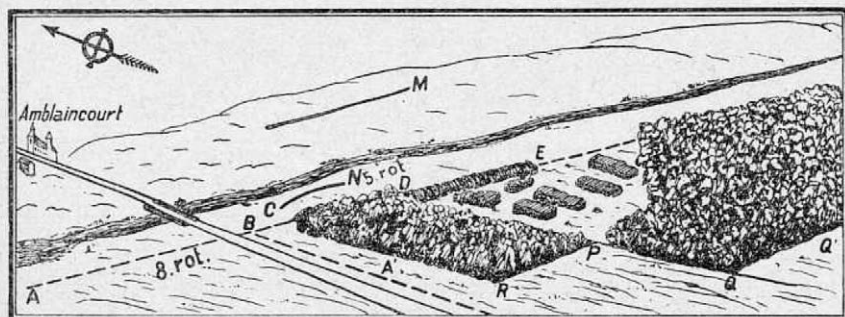
Rozkaz velitele 34. divise pro umístění sil ve východisku byl tento: „K útoku budou připraveny:

1. 86. p. brig. se dvěma ženijními půlrotami západně od Amblaincourtu (p. pl. 173 severně, p. pl. 30 jižně),
2. p. pl. 67 s ženijní půlrotou severozápadně od Deuxnouds,
3. p. pl. 145 divisní záloha v továrně na papír v Beauzeé,
4. 34. děl. brigáda s úlohou protibaterijní činnosti v pásmu Beauzeé, La Vaux Marie, Δ 309 (západně od Erize la Grande), Neuville, Heippes, les Saucy (3 km od Bullainville).

Dělostřelectvo bude stříleti s nepravidelnými přestávkami až do půlnoci.

5. SV. velitele 34. divise na východním okraji Beauzeé.

Generál von Heinemann,
vel. 34. divise.“

Náčrt 3.

Za útoku se udály veliké chyby při dodržování směru; archiváři p. pl. 30 a pluku 145 nemohou v svých denících tyto chyby úplně zatajit, třebaže se snažili je zastříti.

Na některých místech se nevyjadřují příliš obsírně, ale přes jejich mlčení možno usoudit takto:

P. pl. 67 útočil po ose Deuxnouds-Mondrecourt.

P. pl. 173 úžlabím Seraucourt-Rignaucourt.

P. pl. 30, který měl dosáhnouti na úsvitu cíle Signal, Detruit (jihozápadně od Issoncourtu), útočil dvěma prapory v 1. sledu (II./30. vpravo, III./30. vlevo, a I./30. v záloze).

II./30. prapor měl postupovati jižně Amblaincourtu, podél západního okraje lesa Chanel, potom podél jižního okraje lesa ve směru na Signal Detruit.

III./30. prapor měl postupovati podél severního okraje lesa Chanel, směr signal Detruit.

I./30. prapor měl následovati za středem (viz poznámku 1 k textu na konci článku).

Velitel p. pl. 30 dodal k rozkazu velitele divise tato nařízení:

Zbraně nesmějí býti nabity, aby se tak zabránilo střelbě.

Nepřítel musí býti rozdrčen prudkostí útoku. Zachovati úplné ticho, žádné hlasité povely. Prapory 1. sledu musí postupovati v úplném pořádku vpředu s hustou řadou patračů.

Tento rozkaz nebyl přijat důstojníky p. pl. 30 s nadšením. Mnozí, praví se v deníku p. pl. 30 — byli plni úzkosti a pochybovali, že by se noční útok takových rozměrů a bez předchozího průzkumu a obhlídky terénu mohl zdařit. Bylo těžko už při cvičeních v míru udržeti jednotky v ruce, tím horší to bude teď, kdy jde o útok ve větším rozsahu bez děl. podpory a proti nepříteli, který v posledních bojích ukázal sílu odporu a houževnatost.

Úvahy velmi oprávněné.

Podotýkám, že vzhledem ke všeobecné situaci německých armád nařízený noční útok byl V. armádou odvolán, ale rozkaz tento nedošel včas k vojenským tělesům.

O půlnoci bylo ukončeno umístění pruské 86. pěší brigády západně od Amblaincourtu, aniž to Francouzi zpozorovali. Útok bude za deště, poněvadž, jak už bylo dříve řečeno, začalo kolem 23.30 hod. pršet. V deníku p. pl. 30 čteme: „Tato noc bude pro pluk nocí bartolomějskou a vzpomínka těch, kteří ji přežijí, zůstane nejkrutější, nejkrvavější a nejohrožnější z celé války.“

Několik set metrů od 86. p. brig. byli vojáci II./155. praporu promoklí až na nit; byli od 7. září večer v 1. sledu, poslední záložní dávku již spotřebovali dávno a bez nápojů byli půl třetího dne, a tak očekávali, střelivem zásobení, předvídaný útok nepříteli.

5. a 8./155. roty (5. východně s 1 četou těžkých kulometů) jsou rozloženy v čáře severozápadní roh lesa Chanel — kóta 233 a více k západu s hlídkami na potoku Bunet, 7. a 6. roty (6. rota od počátku svého umístění bez jedné čety, která byla čelem k Séracourt, byla odvolána velitelem praporu a připojena k 7. rotě v záloze s velitelem praporu u slova „Le“ nápisu „Le Chanel“.

Provedení nočního útoku.

Nyní, když známe umístění obou soupeřících stran, pokusme se vžítí do boje postupně u každého z protivníků.

a) Útok Němců podle německého pramene.

Na tichý rozkaz hnuly se německé prapory směrem na Amblaincourt. Asi 100 m od severního okraje vesnice byly jednotky přepadeny mohutnou palbou. Všechno se vrhlo kupředu s křikem hurá...; vesnice obsazená jen několika malými hlídkami francouzskými, které rychle zmizely v temnotě, byla vzata za okamžik. Francouzi zapálili před ústupem snopy polité petrolejem, a tak jsme se octlí v plném osvětlení a byli dobrým terčem silné a mohutné palby vycházející z lesa Chanel, kdežto pozice Francouzů byla v úplné tmě (viz poznámku 2 na konci článku). Německé jednotky, zdržovány nadto ohradami, ploty a rozmanitými překážkami, dostávaly se kupředu s velkou námahou. Nastal neporádek a jednotky se úplně promíchaly. K tomu ke všemu část p. pl. 173, místo aby postupovala na východojihoovýchod, obrátila se na jih a její jednotky křižovaly při východu z Amblaincourtu směr jednotek p. pl. 30.

Odchytky ve směrech byly takové, že později v prostoru dvora Anglecourt byly nejen jednotky obou pluků 86. pěší brigády, nýbrž i XIII. sboru württemberského a pl. 37 a 155 (10. záložní divise).

Následkem tohoto nepořádku byly krvavé ztráty.

Potok Bunet byl přebroděn, při čemž voda sahala po pás, ba až po krk; za ustavičného svištění nepřátelských střel bylo slyšeti křik a nářek raněných, tonoucích a pusté proklínání. Z temného okraje lesa Chanel, který ukazoval směr postupu, vycházela hrozná palba na masu útočící . . . důstojníci a vojáci obou pluků německé 86. pěší brigády, úplně promícháni, vrhli se na okraj lesa. Po divokém boji muž proti muži, byli Francouzi vyhnáni z okraje lesa. Tam padl velitel německého I./30. praporu kpt. Triebel; množství mrtvol ráno nalezených bylo důkazem, jaká děsná, krvavá bitva byla svedena na západním okraji lesa.

Dávno se už zapomnělo na zákaz střelby. Nepravidelná a prudká palba přicházela se všech stran. Nikdo nevěděl, kde jsou vlastní jednotky a kde je nepřítel. Orientace byla úplně ztracena a jen několik málo těch, kteří to přežili mohou říci, kde byli v této hrozné noci.

K 2.30 hod. byl les Chanel v rukou Němců, ale ztráty, které utrpěli, byly mimořádně krvavé.

b) Obrana lesa Chanel.

Nyní se podívejme na činnost II./155. praporu.

Kolem půlnoci padly dvě rány, za nimi následovala ihned silná palba z pušek a čtyř těžkých kulometů. Velitel II./155., který byl se 7. rotou uvnitř lesa, vyskočil a ihned se odebral s rotou po pěšině QP, vedoucí k postavení 5. roty. Když dosáhl bodu P na křižovatce dvou pěšin, naskytla se mu dojemná podívaná.

Přímo před ním Amblaincourt a přilehlé návrší byly ozářeny požárem.

Jedna německá jednotka, asi jedna rota, rozmístěná v čáře M na návrší přímo na sever od potoka, střílí největší rychlostí na les Chanel.

Mužstvo 5. roty, umístěné v C D E, střílí jako beze smyslu. Oba kulometry čtyř těžkých kulometů jsou v plné činnosti.

Jedna německá jednotka, zalehnuvší v N, chráněná terénním výstupkem, několik metrů od navážky, která chránila 5. rotu, střílela též největší rychlostí.

Velitel II./155. ležící v P, jeho spojky a 7. rota za ním, pozoroval, co se dalo, aby si mohl učiniti správný úsudek. Střely mu litaly nad samou hlavou. Najednou se zvedla v N postava a s křikem „Hurá, Vorwärts“ se vrhla na navážku, obsazenou Francouzi.

Tento chrabří voják — ať už voják anebo poddůstojník — nebyl následován. Byl na místě zabit.

V celku, myslel velitel II./155. praporu, že se u 5. roty daří vše dobře, ledaže mužstvo střílelo příliš rychle — brzy bude nedostatek nábojů; proto dal veliteli 5. roty rozkaz, zmírniti palbu. Nyní se podívejme, co se dalo u 8. roty.

Velitel II./155. sběhl po pěšině PR, kde v R našel velitele 8. roty, jenž mu hlásil: „8. rota nejprve rozložená v C B A, musila pod tlakem nepřítelů ustoupiti do BA' . . . nábojů se počíná nedostávat.“

Velitel praporu vyběhl z lesa a dostal se až do čáry BA', do středu bojové čáry 8. roty, odkud viděl:

Nejprve silnici vedoucí do Amblaincourtu, dokonale osvětlenou požárem, posetou mrtvými a raněnými Němci; pak četu 8. roty, ustupující směrem na Anglecourt a konečně jednu rotu Němců se dvěma četami frontou k čáře BA', kdežto jedna četa následovala ustupující četu 8. roty francouzské. Jeden německý důstojník s trubačem přeběhl v témž okamžiku silnici a skryl se za západní částí náspu.

Jiné německé jednotky, jejichž sílu nebylo možno zjistiti — ale jednotky najisto početně silné — postupovaly směrem jižním, mezi silnicí a řekou Aire. Bylo vidět padati muže, ale pohyb těchto jednotek směrem na Anglecourt přes to pokračoval.

Velitel II./155. praporu přišel zpět na okraj lesa a nařídil veliteli ustoupivší čety 8. roty postoupiti do čáry BA. Velitel této čety, podporučík G. bez váhání a s chutí vykonal rozkaz. Několik vteřin potom vynořil se oddíl vojska přicházející se severu, mezi západním okrajem lesa a čarou BA'. Totožnost oddílu nebylo možno nejprve zjistiti, teprve na krátkou vzdálenost, podle chování a podle hlasité proneseného slova bylo jasno, že jsou to Němci.

Mezi 8. rotou Francouzů a útočícími Němci nastala pustá řež. Rozparovali se bodáky, ubíjeli se pažbami, ozývalo se několik řídkých ran z pušek (viz na konci článku „Poznámky k textu“, pozn. 3). Podporučík G., který několik vteřin dříve tak chutě vykonal rozkaz velitele praporu, byl zabit. Jen s velikou námahou podařilo se několika mužům záložní 7. roty dostat z lesa. Bylo velmi těžko vyraziti za dne z postřelovaného okraje lesa, natož pak za tmy jako zde a k tomu ještě zasáhnouti do boje, který zuřil několik kroků od lesního okraje.

Trvala-li řež mezi 8. rotou a útočícími Němci několik vteřin anebo několik minut, to nikdo z těch, kteří to přežili nemůže říci a neví.

Za těchto okolností sotva bylo mnoho času k přemýšlení. Velitel praporu cítil, že nutno ustoupiti, poněvadž jeho části byly hluboce obkličovány zleva (nepřítel tlačil na les Anglecourt Farmes) a pravděpodobně též zprava, poněvadž se hluk a palba z pušek v prostoru Seraucourt vzdalovaly, jak se zdálo, k východu. Kdyby byl II./155. prapor déle ještě prodlel v lese Chanel (nemělo to ani účelu, poněvadž divise získala dosti času k jednání), byl by ztracen. Proto ustoupil, dokud ještě byl čas. Roty 6 a 7, četa těžkých kulometů, část 5. roty a část 8. roty odešly dobře známou cestou PQQ', aniž byly znepokojovány, a dostaly se z lesa na východním okraji, proti jihozápadnímu cípu lesa Landlut. Zraněného velitele praporu odneslo mužstvo na dvou puškách. První fáze boje byla tím skončena.

Dobyť francouzského postavení hlavního odporu nočním útokem Němců.

Gros 79. pěší brigády (p. pl. 154. I. a III./155. prapory) byly rozloženy na všeobecné čáře Landlut-Courcelles, tedy východně od Δ 309.

I./155. chránil přístup ke Courcelles. III./155. vpravo od I./155. Dále do prava byly 154. a 161. pěší pluky: P. pl. 161 držel les Landlut. Spojení mezi jednotkami bylo špatné; zvláště mezi I. a III./155. byla dosti velká mezera, dodatečně chráněná palbou za dne, ale v noci zůstala mezera mezerou, ježto palbou nelze tak vládnouti v noci jako za dne. III./155. měl totiž posici obsazenu za noci jako ve dne: 10. a 11. rota v prvním sledu, 9. a 12. rota v druhém sledu za mezerami prvního sledu.

Všechno bylo vzhůru pro hluk boje, svedeného v prostoru les Chanel-Seraucourt a v prostoru la Vaux Marie. A nadto už od 2 hodin přecházely

čáru hlavního odporu části II./155. praporu, které, když dostaly několik ran z pušek od vlastních, učinily vše, aby byly poznány jako vlastní. Při přecházení čáry hlavního odporu smíchaly se části II./155. praporu s jednotkami I., III./155. praporů a p. pl. 154, které měly obsazenu čáru hlavního odporu a zúčastnily se s nimi bojů, které pokračovaly až do rána 10. září.

Brzy bylo viděti na Δ 309 (umožňoval to požár v Amblaincourtu a Anglecourtu) německé jednotky v čtyřstupech s malými vzdálenostmi. Byly to asi jednotky 37. a 155. p. pl. (10. pěší divise) — Francouzi z čáry odporu začali střílet (i salvy). Němci se zakolísali, ale druzí následovali orientováni proti oběma křídům francouzské posice.

Spojení mezi různými jednotkami francouzskými bylo nedostatečné a tak německé jednotky vnikly do mezer francouzské linie, podporovány temnotou, deštěm, který neustával, hlukem a povely v obou řečích, střelbou a nevyhnutelným nepořádkem. A tak byl sveden zmatený boj, vymykající se velení a vedení. Každý bojoval na svůj vrub, ale na obou stranách se bojovalo velmi urputně. Baterie 55. děl. pl. v postavení proti kotě 324 a střelující kartáče, byly napadeny německou pěchotou; důstojníci a obsluha děl se bránili udatně a byli by padli u svých děl, nebýti jednotek francouzských pluků (154., 155. a 161. p. pl.) úplně pomíchaných, které, povzbuzeny troubením ke zteci, s velikým křikem se vrhly na postavení baterií a dobyly ho zpět. Za dne 10. září byla opuštěná děla těchto baterií mezi oběma soupeřícími stranami. Spřežení 40. děl. pl. a divisní eskadrony 40 se pokusily přivést děla zpět; zdařilo se to, ale tři děla, která byla poškozena, zůstala na místě. Zrána ustoupily jednotky 40. divise podle rozkazu za hřeben Chaumont-Neuville. Tento pohyb byl vykonán bez velkých překážek, ale některé jednotky musily si probíjovati cestu bodákem.

Boj přestal úplně k 9. hodině; francouzské dělostřelectvo střelilo od svítání. Mezi 12. a 13. hodinou 10. září bylo úplné ticho.

130. pěší brigáda (franc. 65. zál. div.) byla proti Issoncourtu.

129. pěší brigáda (franc. 65. zál. div.) měla obsazeno sedlo Neuville-St. Anne.

79. pěší brigáda (154. a 155. p. pl.) na hřbetu mezi Chaumont a Neuville, 161. p. pl. jako záloha 40. divise severně od Longchamps.

SV. 40. divise v Longchamps.

Němci po značně namáhavých bojích byli se svými silami u konce. Po krvavých bojích v lese Chanel byl v jednotkách naprostý nepořádek; v prostoru Anglecourt byly pomíchaný jednotky 30., 173., 37., 155. pěšího pluku a též Wirtemberčanů. Důstojníci se pokoušeli seskupiti kolem sebe družstva nebo čtyry, ale každá sebe menší skupina, s námahou daná dohromady, se ve tmě rozptýlila.

Jen na jižním okraji lesa Chanel podařilo se trochu uspořádati a vyraziti proti 309.

8. rota 30. p. pl. dostala se až do postavení francouzského dělostřelectva a dobyla několika děl v boji muže proti muži s obsluhou děl; nešťastnou náhodou byla však 8./30. rota (německá) nucena zakrátko ustoupiti, poněvadž se ocitla v silné palbě Němců (tedy vlastní).

Na úsvitu byl 30. p. pl., úplně pomíchaný s p. pl. 173, v čáře severovýchodní okraj lesa Chanel, kóta 233 (asi 300 m od jihovýchodního okraje lesa Chanel), Δ 309. Do palebného sledu bylo zasazeno vše, co bylo možno

shromáždit u koty 233, čelem proti lesu Landlut, jenž byl ještě v rukou Francouzů. V dešti, v chladu, o hladu, v promoklém oděvu, tělesně i duševně vyčerpání krvavými nočními událostmi, vydrželi statečné pluky 86. p. brigády s nejvyšší houževnatostí a za těžkých ztrát. P. pl. 30 ztratil: 10 důstojníků zabitých a 9 raněných. V poledne 10. září měly rotý p. pl. 30 početní stav 90—100 lidí. P. pl. 155 francouzský měl za noc se dne 9. na 10. září tyto ztráty: 2 zabitě, 3 raněné důstojníky, 1 důstojník nezvěstný, 226 mužů zabitých nebo nezvěstných, 209 raněných.

Závěr.

Dosáhlo německé vyšší vedení cíle, za nímž šlo? Můžeme říci, že ne. Sám německý generálmajor von Livonius, bývalý velitel p. pl. 145, nám dává odpověď v deníku p. pl. 145: „Zkušenosti nabyté za války dávají našim potomkům mnoho ponaučení a nelze zamlčeti, že tento noční útok V. armády skončil úplným nezdarem. A stane se tak vždy, nebudou-li útočné cíle rekognoskovány a stanoveny ve dne v terénu...“

„Když jsem se 12. září představil u korunního prince, děkoval mi za chrabrost královského pluku. Tázel jsem se, zda smím bez obalu mluvit i v zájmu vojska. Když přisvědčil, pravil jsem: „Císařská výsost, ještě jeden takový noční útok, a armáda bude provždy demoralisována.“

Z jeho odpovědi jsem seznal, že ten útok nařídil jen na důrazné naléhání generála von Fabeka, velitele XIII. armádního sboru.“ Tolik se dočítáme v deníku p. pl. 145.

První příčina tohoto nezdaru nebyla v německém vojsku, které bylo najisto chrabré a pozoruhodně houževnaté. Příčina nezdaru vězí především v tom, že pro pozdní uvědomění nezbylo času vykonati za dne nezbytnou rekognoskaci a obeznámiti se za dne se zvláštnostmi terénu, v kterém bylo nutno útočiti v noci.

Zcela jistě bylo chybné umístění 86. p. brigády do východiska útoku. Je svatá pravda a zásada, že, jde-li o noční útok, nutno pěchotu před vyražením umístiti naprosto přesně čelem k cíli. Jestliže se větší část 173. p. pl. obrátila k jihu a zkrřížila jižně od Amblaincourtu směr jednotek p. pl. 30, stalo se tak proto, že p. pl. 173 nebyl postaven ve výchozí základně přesně čelem k cíli, t. j. ve směru východním, tedy ve směru, v kterém měl útočiti.

Užívání světelné busoly musí přejíti do krve mužstva. Nutno udávati pro postup úhel pochodu postupně, úhel pochodu předem zjistiti, udati a oznámiti všem důstojníkům a poddůstojníkům. Udržeti směr je věc hlavní a zásadní.

Krátce, činnost velitele pro noční boj záleží v přípravě, a z našeho příkladu vidíme, že u Němců tato příprava, ač zásadně důležitá, téměř neexistovala.

Činnost dělostřelectva na obou stranách se rovnala téměř nule. V této fázi války (září 1914), nevžilo se ještě u obou protivníků užití dělostřelectva v noci. Není pochyby, že německé dělostřelectvo mělo možnost podporovati útok systematickou, časově uspořádanou palbou a zarámovati postupně palbou cíle určené pěchotě.

Francouzské dělostřelectvo mohlo značně podporovati pěchotu, kdyby bylo aplikovalo zásady, které jsou dnes uznávány a kterým nás naučila válka. Při pravděpodobnosti nočního útoku jistě by dělostřelectvo 40. di-vise po získaných zkušenostech nekantonovalo (to se dělávalo při závěreč-

ných cvičeních). Naopak, baterie by zůstaly v postavení, připraveny vykonati střelecké úlohy přesně udané a zvláště palby přehradné na nezbytná průchodiště (křížovatka Amblaincourt a Deuxnouds).

Naproti tomu nechati v posici přes noc, jak se v našem případě stalo, oddíl dělostřeleckého pluku 55 bez úkolu pro noční palbu, to si nedovedeme vysvětliti.

Co se týká obzvláště užití francouzské pěchoty, nutno zdůrazniti:

a) Velitel musí říci velmi jasně svůj úmysl. Je věcí vyššího velitelství, aby přesně určilo čaru krycí posice a hlavního odporu, aby stanovilo rozdělení a úkol svých vojsk, učlenění do hloubky a dalo úlohu vojskům v obou postaveních (viz G-V. čl. 432—435).

V našem případě bylo věcí 6. sboru usměrniti činnost 12. divise (na západním břehu Aire) a 40. divise (na východním břehu), aby jak v krycí posici, tak i v posici hlavního odporu bylo dobré spojení mezi 12. a 40. divisi. Jen tak by nebyla nechráněna vzdálenost dvou kilometrů mezi krycí posicí 40. divise (severní okraj lesa Chanel) a 12. divise (železniční zastávka La Vaux Marie — kóta 302).

b) Důležitost dnes platných předpisů (P-I-1, čl. 790—792, G-V., čl. 436, 462) o jednotkách v posici krycí. Každá jednotka v krycí posici musí dostati velmi jasný a velmi jednoduchý rozkaz, obsahující, zda:

1. jednotka klade odpor na místě a nesmí ustoupiti,
2. jednotka ustoupí v určitou hodinu na vyšší rozkaz,
3. jednotka dá znamení na poplach a ustoupí na rozkaz svého velitele.

Úloha II./155. praporu byla nejasná, neúplná — vše bylo ponecháno na vůli vel. praporu. Měl v našem případě II./155. prapor držeti krycí posici stůj co stůj nebo ustoupiti v určitý čas? Měl-li ustoupiti, které byly cesty ústupu toho praporu? Která smluvená znamení byla pro případ ústupu krycí posice mezi touto a posicí hlavního odporu, aby se zamezilo postřelu vlastních vlastními (jako v našem případě) a každému možnému těžkému nedopatření, omylu?

c) Některé nedostatky v obranné sestavě II./155. praporu.

Nejprve nedostatek pozemních, opevňovacích prací (zákopy 8. roty byly nedostatečné, snad ještě vyhovovaly pro klečící střelce. Francouzská pěchota měla na začátku války určitý odpor k užití lopatky, k pozemním pracím pro nedostatek praktického výcviku jak v posádkách, tak i při velkých i závěrečných cvičeních. Z velkých skladů drátu, rekvirovaného v Bar-le-Duc ženíjním vojskem pro potřeby pěchoty, nedostalo se nic jednotkám 1. sledu k jejich velké škodě, neboť dráty jen tak zhruba omotané kolem křoví a podrostu mezi severozápadním cípem lesa Chanel a řekou Aire byly by prokázaly dobré, veliké služby.

II./155. prapor měl býti ve zvýšené míře dotován střelivem a měla býti učiněna opatření, která by nutila mužstvo střileti na spodní okraj cílů (podpěra pro pušku, aby vojíní nuceně stříleli ve směru a bez zamíření). Alespoň u 5. roty bylo možno takové podpěry zhotoviti ze dřeva získaného na místě v CDE; tím by se byl umožnil lepší, hlubší výstřel a větší možnost zasáhnouti zálohy z lesa. To ovšem se má cvičiti již v míru a ne v palbě až za války. Ruský kapitán Solovjev řekl po rusko-japonské válce: „Hned na samém počátku války jsem seznal, že mne v míru nenaučili věcem nejvyšším užitečným, praktickým, zato však do mne nacpali spoustu věcí neužitečných, věcí zcela zbytečných.“

7. a 6. rota nepřispěly za těch bojů k ničemu (těžko vyraziti z lesa pěšinkou a za tak těžkých okolností. Les sám byl pro útočící v noci překážkou pasivní, neproniknutelnou; proto měl býti za noci hájen zvenčí; byl by tedy velitel II./155. praporu s tohoto hlediska lépe učinil, kdyby byl 7. a 6. rotu umístil s 8. rotou mezi les Chanel a řeku Aire. Byl by takto nejen ještě více zpomalil postup Němců, ale byl by jim i způsobil ztráty daleko vážnější ..., než naopak zase 6., 7. a 8. rota umístěná v přehledném terénu byla by zaplavena tak jak tak vlnou útočníků, a jejich ústup by byl velmi obtížný. Jediné lesu Chanel je co děkovati, že II./155. prapor unikl. Přes to vyplnil II./155. prapor úlohu jednotky krycí posice dobře: zdržel a rozložil německý útok (viz str. 343 P-I-1, čl. 791).

Dnes bychom vytvořili opěrná stanoviště, dobře zásobená střelivem, obehnaná drátěnými překážkami asi v těchto místech: 500 m severozápadně od Anglecourt, v severozápadním cípu lesa Chanel, v Seraucourt. Osádka těchto opěrných stanovišť by dostala úkol brániti se na místě a neustoupiti. Zároveň bychom učinili vše, aby přístupy k těmto opěrným stanovištím byly jak ve dne, tak i v noci dobře pod palbou dělostřelectva.

c) Při obraně (v postavení hlavního odporu) je třeba, aby hlavní palební přehrada byla především s o u v i s l á, aby nepřítel nemohl ji p r o n i k n o u t i využívaje terénu, ani v noci nebo za výhodných povětrnostních podmínek přirozených (děšť, mlha) neb umělých (dým, kouř, plyn atd.) postupem místy, které si předtím o b h l í d k o u zjistí.

V našem případě bylo výhodnější, ba nutné, zatarasiti mezery v 1. sledu některou z rot III./155. praporu.

d) Noc zmenšuje značně účinek palby, poněvadž palba nemůže býti ani mířena ani řízena.

5. 8. rota a četa těžkých kulometů spotřebovaly asi 40.000 nábojů ke skolení asi 300—400 Němců. Tedy 1% při střelbě na dálku ne více než 100 m. Bylo nutno palbu připravit. V noci je účinná jen palba připravená za dne. Bylo též nutno přidělit do 1. sledu automatické zbraně, které by po určité přípravě střílely před sebe, vyrovnaly nedostatky a zvýšily jakost a hustotu palby za noci.

e) Uvažujeme-li o nočním útoku s 9. na 10. září se stanoviška vyššího velení německého, zdá se, že bylo výhodnější rozdělit celou akci na 2 fáze:

Nejprve zmocniti se denním útokem 8. září lesů Chanel, Blandin, d'Ahaye, t. j. krycího postavení francouzského. Dne 9. září vykonati nezbytnou obhlídku terénu a v noci s 9. na 10. září útočiti na francouzské postavení hlavního odporu silami co možná svěžími, které se nezúčastnily akce předchozí. A V. německá armáda takovými silami disponovala.

Toto rozdělení celé akce na 2 fáze by plně odpovídalo účelu nočního boje, jak praví P-I-1 v článku 776.

Skvělá výchozí základna pro útok, kterou by tvořilo za dne 8. září dobyté pásmo lesů výše řečených, které zabraňovaly pozorování Francouzům, byla by umožnila odpoledne 9. září skryté umístění vojska k útoku i obhlídku terénu pro noční útok s 9. na 10. září na hlavní postavení francouzské. A tak důkladně připraveným nočním útokem, vedeným po obou stranách lesa Landlut, v terénu přehledném jednak ve směru Neuville, jednak směrem Chaumont-Longchamps, bylo by snad dosaženo průlomu, jehož prohloubení a rozšíření bylo možno pak provést na úsvitu

a dopoledne 10. září. Takovým způsobem by byl býval dovršen úspěch, dosažený ve dne 8. září, a bylo by bývalo využito úspěchu, dosaženého v noci s 9. na 10. září.

★

Tento historický příklad boje v noci jasně ukazuje, jak obtížné jsou podniky toho druhu a jak pečlivě, naprosto dokonale do všech podrobností nutno učiniti přípravu na noční boj, poněvadž tma nedovolí řídit boj v noci.

Velitelé všech stupňů musí znáti dopodrobna svou úlohu, terén útoku, směr (azimut) a protivníka.

Příprava na noční boj záleží v obhlídce terénu a ve vydání přesných, podrobných rozkazů. Nedostatek obhlídky se Němcům v našem případě zle vymstil. A ta částečná rekognoskace potoka Bunet německou důstojnickou hlídkou byla provedena neopatrně, takže vzbudila pozornost Francouzů, stejně jako ta hustá řada Němců, majících odvrátiti pozornost Francouzů od přesunů v německém týlu naopak potvrdila pravděpodobnost německého nočního útoku. A tak německý noční útok, který měl býti překvapením, překvapením nebyl.

Z příkladu, jak jsem jej uvedl, je též vidět, jak jsou noční operace unavující a jak vyčerpávají vojska. Než v budoucí válce se pravděpodobně nevyhneme bojům v noci, ba naopak, můžeme čekat, že bojů v noci i v lese bude daleko více než ve válkách minulých. A v těchto bojích zvláště ten, kdo bude míti výborně vycvičené velitele všech stupňů (hlavně nižších) a mužstvo pro boje tohoto druhu, ten, kdo boje takové bude vyhledávati a jehož nadšené, nebojácné a chrabré vojsko dobrých nervů vyrovná takto i materiální nedostatky. Musíme proto dobře uvažovati o zvláštních nesnázích, které skýtají noční operace, pečlivě cvičiti velitelský sbor i mužstvo a přiměti je takto, aby se přizpůsobili požadavkům nočního boje. Naše vojsko musí býti pevné a spolehlivé v každém druhu boje a toho dosáhneme ne šedou teorií jako před rokem 1914, nýbrž praktickou výchovou. A tu nemohu neupozorniti na zajímavé a po stránce praktické velmi instruktivní pojednání škpt. gšt. V. Kropáčka „Noční výcvik“ ve Voj. rozhledech, ročník XIII, číslo 1—2, str. 61.

Konečně pak podotýkám, že otiskování bojových episod a momentů z války, jsou-li ovšem pravdivé a nejsou-li zatajovány chyby, mohou nás vydatně podporovati k dosažení cíle, t. j. solidně vycvičiti velitelský sbor i mužstvo. A tento článek nemá jiného účelu.

Poznámky k textu.

1. Nutno říci, jak málo přesný je rozkaz pro I./30. prapor. Doslova by byl měl I./30. pol. prapor projíti lesem Chanel v celé jeho šířce. Projíti velmi hustým porostem v noci a s jednotkami, které tento terén nikdy neviděly, nebylo možné. Jednotky I./30. praporu mohly by býti osudově zláhány k proklouznutí podél okrajů lesa Chanel, buď s III./30. (sev. okraj lesa), nebo s II./30. (záp. okraj lesa). A k tomu ke všemu se to tak za útoku skutečně stalo.

2. Je jisto, že Amblaincourt a okolí bylo silně osvětleno. Ale Francouzi tvrdí, že oheň zapálili Němci, a ne, jak čteme v deníku p. pl. 30 (německého), že oheň způsobili Francouzi, poněvadž žádná část p. pl. 155. nebyla na severním břehu potoka. Je možné, že to, co Němci označují jako chytrý kousek Francouzů, nebylo ničím jiným než nešikovností Němců.

3. 12. září po ústupu Němců byly na záp. okraji lesa nalezeny mrtvoly tři Francouzů a Němců, napichnuté vzájemně na bodáky.

Použitá literatura: La revue d'infanterie, srpen 1924. Plk. Etienne: „Le combat de nuit du bois le Chanel“.